

03-2

Tajikistan's Extract of
**National
Nomination File**

Extract of the National Inventory List of the Republic of Tajikistan for ICH

1. Name of the element

- Full name in the native language: *Mehrgān (Меҳргон)*
- Full name in English: “Autumn festival Mehrgan”.

2. Inventory number and date of registration

The element has been included in the national inventory titled "National Inventory List of Intangible Cultural Heritage" in the Chapter 3. – Celebration and rituals, under No. C017 in 2014. The List was adopted in the framework of Annual Report Meeting of of the Ministry of Culture of the Republic of Tajikistan in April 10, 2014, and the last updation date is October 29, 2018.

3. Category and sub-category of the element

- Social practices, rituals and festive events;
- Performing arts;
- Knowledge and practices concerning the nature and universe.

4. Geographic range of the element

The element is distributed in all territory of the Republic of Tajikistan. As well as that is practiced outside of Tajikistan among ethnic groups in the Islamic Republic of Iran.

5. A. Name of communities, groups and individuals concerned

Most concerned communities and groups of the element are as following:

1. "Mahalla" – a community form is in the structure of each cities, districts and villages. It can be applied as street, or neighborhood
2. Peasants and agriculture workers.
3. Gardeners.

4. Farmers and breeders.
5. Folk craftsmen.
6. Culture sphere workers, artists, musician.

B. Participation of communities, groups, practitioners and bearers of the element in the process of inventory-making and drafting ICH nomination file

The National Inventory List of intangible cultural heritage of the Republic of Tajikistan was created in 2013 in the Research Institute of Culture and Information (RICI). There was organized a group of experts for gathering fresh materials and outlining of the National inventory list. The group was headed by Tajik folklorist from Academy of Sciences Dr. Rahimov D. In the group also were included researchers from RICI: Klicheva N., Zubaydov A., Muhammadiev H., Obidpur J, and Kholmurodov Z.; from other institutions – Aminov A., (Institute of Language and Literature); Murodov M., (Tajik National University) and Qodirov F. (Tajik Institute of Arts). The group conducted several fieldworks in different districts and regions of the country and collected the necessary materials for completion of the inventory list. In these fieldworks experts collaborated with local NGO's, folk artists, folk craftsmen, folk singers, musicians, performers, teachers, representatives of local governments, and other people. Also in 4 regions of the country (Sughd, Kurgantube (present Bokhtar), Kulob, Khorogh) work representatives of the inventory group, which provide with fresh materials and information about situation of each element. The updating activity carried out in frame of “State program on safeguarding ICH in the territory of the country for the period of 2013-2020”.

In discussion of the inventory participated scholars, NGO representatives, journalists, workers from cultural departments, folk craftsmen, folklore performers and artists.

The inventory list regularly updates in each 2 years. Thus, in 2018, it was updated again and was discussed at the meeting of scholars of the given Institute, in which participated representatives of the cultural sphere, folk craftsmen and artists as well.

In the Ministry of Culture of the Republic of Tajikistan was organized a special group of working on nomination files, which is consisted of representatives of different communities, including researchers: M. Shovalieva (Academy of sciences of RT), D. Rahimi, A. Aminov (RICI), folk craftsmen (M. Kayumova, N.

Ikramova), NGO activist (Q. Alamshoev), and cultural officers (Q. Ghulomzoda, Z. Kholmurodov). This group has monthly meetings and as well as quarterly public meetings.

Working group has met six times in 2018-2019. The meetings were held in Dushanbe (3 times), in Kulab (1 time), Bokhtar (1 time) and Khujand (1 time). During the meetings participated representatives of the departments of culture and local municipality. In the group meetings were discussed the plan of activities, gathering materials, meetings with communities and other issues. The group members conducted short fieldworks in the cities of Dushanbe, Khujand, Kulab, Buston and Bokhtar, where Mehrgan festival celebrated every year. Representatives of some communities sent their wishes and support letter through mail.

6. Description of the element

Mehrgan is the autumn harvest festival, which is celebrated in the middle of October month, after or during the gathering the yield. In the ancient times Mehrgan marked the autumn equinox and according to Iranian old calendar celebrated in the 8th of October. According to ancient Iranian (Tajik) beliefs and myths, Mehr (Mithra) was the God of Sun light and sky, he gave to peasants, gardeners, farmers and craftsmen blessing for abundance of their product. In response people organized the Mehrgan festival meaning the thankfulness.

In the Republic of Tajikistan now 15th of October officially announced the day of Mehrgan celebration. During the celebration people organize exhibition of agriculture products, vegetables, fruits and kinds of grain. Some groups prepare different traditional dishes using fresh products and put on the table of exhibition. The special tablecloth of the Mehrgan contains of fruits such apple, pomigranate, grape, lemon, pear, and etc. The exhibition of folk crafts products is a main part of the festival. The musical groups also join the festival with joyful concerts, dancers dance traditional lyric and humoric dances.

In other side of the squares or stadiums will be organized traditional sport games and entertainments such as wrestling, rope pulling, rope walking and etc. Holiday strolls are organized in the cities and towns.

In the villages and rural areas people continue the traditional customs, such inviting guests, sending fruits as autumn present to the friends and neighbors.

7. Modes of transmission

The knowledge and skills related to the Mehrgan festival in Tajikistan transmits today in two ways: first, traditionally through the holding of festival and playing a social roles and observation by young generation. In this manner young generation also actively participate in the process. The second way is teaching knowledge and skills related to the Mehrgan in the schools and higher education institutes. In the transmission of the element today the big role plays the Mass Media as well. For example, Tajik State television channels two-three weeks before the Mehrgon festival start special musical, informational and cultural programs related to the Mehrgan. Scholars give interviews through TV and Radio channels. Annually conferences and round tables dedicated to the element also will be held in the teaching and research institutions. About the Mehrgan festival there are many poems created by ancient and contemporary poets. Composers compose melodies and singers sing songs on Mehrgan through local TV and Radio channels.

8. Responsible entity, state agency, institution

Office responsible for updation of the National Inventory List of intangible cultural heritage is Research Institute of Culture and Information of the Republic of Tajikistan.

9. Access to the inventory:

The English version of the inventory is available at:

<http://pitfi.tj/node/96>

**Иқтибос аз феҳристи миллии мероси фарҳанги ғайримоддии
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

*Extract of the National Inventory List of the
Republic of Tajikistan for ICH*

1. Номи унсур:

- Номи пурра ба забони миллий: “Чашни Меҳргон”
- Номи пурра ба забони англисӣ: “Autumn festival Mehrgan”.

2. Рақами тартибии феҳрист ва санаи бақайдгирӣ.

Унсур дар Феҳристи миллии мероси фарҳанги ғайримоддӣ таҳти рақами No. C017, соли 2014 сабт шудааст. Феҳрист дар ҷаласаи Ҳайати мушовараи Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон нахуст дар санаи 10 апрели соли 2014 ва нусхаи охиринаш бо такмилу иловаҳо 29 октябри 2018 тасдиқ шудааст.

3. Мансубияти унсур ба бахш ва зербахши феҳрист

- Тачрибаҳои иҷтимоӣ, маросим ва ҷашнҳо;
- Касбу ҳунари анъанавӣ;
- Донишу таҷрибаҳои марбут ба табиат ва кайҳон.

4. Паҳншавии ҷуғрофӣ унсур

Унсур дар саросари Ҷумҳурии Тоҷикистон паҳн шудааст. Махсусан дар шаҳрҳо ҷорабиниҳои зиёди идона баргузор мешаванд. Инчунин дар байни ақаллиятҳои этникии Ҷумҳурии исломии Эрон низ ҷашни Меҳргон мушоҳида шудааст.

5. А. Номи ҷамъият, гурӯҳ ва афроди марбут ба унсур.

Ҷамъият, гурӯҳ ва афроди бешар алоқаманди унсур инҳо мебошанд:

1. "Маҳалла" – воҳиди маъмури дар сохтори шаҳру ҷамоатҳо ва деҳот.

2. Кмшоварзон, дехқонон.
3. Боғдорон.
4. Чорводорон.
5. Хунармандон.
6. Кормандони соҳаҳои фарҳангу санъат.

В. Иштироки чамъият, гурӯҳ ва иҷрокунандагони унсур дар раванди феҳристсозӣ ва таҳияи парвандаи номинатсия.

Дар Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилоот (ПИТФИ) соли 2013 гурӯҳи коршиносони МФҒ барои гирдоварии маводи тоза ва таҷдиди Феҳристи миллии мероси фарҳанги ғайримоддӣ таъсис ёфт. Ба гурӯҳ фолклоршиноси тоҷик Раҳимов Д. аз Академияи илмҳои ҚТ роҳбарӣ мекард. Инчунин ба гурӯҳ муҳаққиқон аз ПИТФИ – Қличева Н., Зубайдов А., Муҳаммадиев Х., Обидпур Ҷ. ва Холмуродов З.; аз муассисаҳои дигар Аминов А. (Институти забон ва адабиёт), Муродов М. (Донишгоҳи миллии Тоҷикистон) ва Қодиров Ф. (Донишкадаи давлатии санъати Тоҷикистон ба номи М. Турсунзода) шомил буданд. Гурӯҳ якҷанд сафарҳои хидматӣ ҷиҳати гирдоварии мавод ба вилояти Суғд, Хатлон, водии Ҳисор, Рашту Кӯлоб ва Бадахшон созмон доданд. Дар ин сафарҳо коршиносон бо намояндаҳои ТҒХ-и маҳаллӣ, бо хунармандони халқӣ, сарояндаҳову муғрибон, санъаткорон, омӯзгорон, намояндаҳои муассисаҳои давлатӣ ва ғайра ҳамсухбат шуда, мавод ҷамъ оварданд. Инчунин аз 4 минтақа (Суғд, Қургонтеппа, Кӯлоб ва Хоруғ) намояндаҳои гурӯҳ барои тақмили феҳрист мавод фиристодаанд.

Ходимони илмӣ Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилоот соли 2014 «Феҳристи миллии мероси фарҳангии ғайримоддӣ»-ро бо дарҷи 286 намунаи фарҳанги суннатӣ тартиб дода, пас аз як сол ба ҷоп расониданд. Соли 2016 ин феҳрист бо иловаи маводи тоза маротибаи дувум бо забонҳои тоҷикию англисӣ нашр гардид. Тақмили охиринаи он соли 2018 сураат гирифт, ки дар баррасӣ ва тақмили феҳристи мазкур ходимони илмӣ пажӯҳишгоҳ, хунармандон, аҳли фарҳангу санъат ва намояндагони созмонҳои ғайридавлатӣ ширкат варзидаанд.

Дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон тобистони соли 2018 грӯҳи корӣ оид ба таҳияи номинатсияи Меҳргон таъсис дода шуд. Дар ҳайати он М. Шовалиева (аз Академияи илмҳои ҚТ), З. Бурҳон (Комиссияи миллии ҚТ оид ба корҳои ЮНЕСКО), Д. Раҳимӣ, А. Аминов, З. Холмуродов (аз

ПИТФИ), Қ. Гуломзода (Вазорати Фарҳанг) ва дигарон дохил буданд. Гурӯҳи корӣ ҳар моҳ як бор як бор чаласаи дохилӣ гузаронида, дар се моҳ як маротиба маҷласи васеъ гузаронидааст.

6. Тавсифи унсур.

Чашни Меҳргон дар қатори Наврӯзу Сада аз куҳантарин чашнҳои мардумони эронитабор ба шумор меравад. Дар гузашта, ин чашн дар рӯзи 16-уми моҳи *меҳр*, ки он рӯзро низ *меҳр* меномиданд, баргузор мегардид, ки мутобиқ ба 8-уми октябри тақвими григорианӣ мебошад. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳоло ин чашн расман рӯзи 15-уми октябр таҷлил мешавад.

Дар даврони шӯравӣ, ки хоҷагиҳо коллективӣ буданд, ба ҷойи Меҳргон «Иди ҳосилот»-ро қайд менамуданд. Сарварони хоҷагиҳо дар давоми моҳи октябр, баъди ҷамъоварии ҳосили деҳқониашон дар як рӯзи муайян дар майдонҳои орошта ва ё хирманҳо намунаҳои маҳсулоти худро ба намоиш гузошта, зери садои карнаю сурнай ва дафу нақора, бо шодбошиҳо ва табриқот иди ҳосилотро таҷлил менамуданд.

Пас аз соҳибистиқлол гаштани Ҷумҳурии Тоҷикистон роҷеъ ба чашни Меҳргон маълумотҳои таърихӣ дар китобҳо ва саҳифаҳои матбуот яке паси дигаре ҷоп мешаванд.

Дар айёми чашни Меҳргон намоишҳои идонаи маҳсулоти кишоварзиро боғдориро зери садои хуррамонаи карнаю доираву сурнай дар шаҳри Душанбе ва маркази ноҳияҳо барпо мегарданд. Дар намоишҳо маҳсулоти ҳунармандӣ низ ба маърази тамошо гузошта мешаванд, бозихои варзиши миллӣ созмон меёбанд.

7. Тарзҳои интиқол

Донишу таҷрибаҳои суннати баргузории Меҳргон бо ду роҳ интиқол меёбанд. Тарзи якуми интиқол анъанавӣ буда, тавассути баргузор ва мушоҳида қардан онро насли ҷавон меомӯзад. Бо ин роҳ ҳуди ҷавонон ҳам дар баргузории чашн иштироки фаъолона менамоянд.

Роҳи дувум тавассути дарсу таълим дар мактабҳои миёна, касбӣ ва олии кишвар сурат мегирад. Дар барномаҳои дарсӣ роҷеъ ба чашни Меҳргон мавзӯъ ва соатҳо ҷудо шудаанд.

Инчунин дар интиқоли донишу таҷрибаҳои суннати Меҳргон саҳми васоити ахбори омма қалон аст. Ду-се ҳафта пеш аз чашн дар шабакаҳои телевизион ва радио мусоҳибаҳои олимон доир таъриху шеваи баргузорӣ ва одоби русуми Меҳргон созмон дода мешавад. Конференсияву симпозиумҳо

низ ҳамасола барои рушду густариши ҷашни мазкур мусоидат менамоянд. Дар бораи Меҳргон дар айёми Меҳргон шоирон таронаву шеърҳо ва композиторон оҳангҳо эҷод мекунанд, сарояндагон онҳоро меҳонанд ва ғайра.

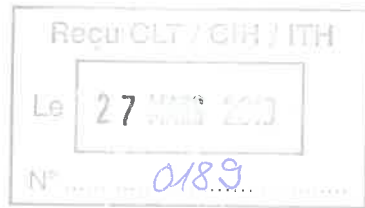
8. Муассиса ё созмони масъул

Муассисаи масъули таҳияву такмили Феҳристи миллии мероси фарҳанги ғайримоддӣ Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилооти Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

9. Низоми дастарсӣ ба Феҳрист:

Нусхаи тоҷикӣ ва англисии феҳрист дар сомонаи ПИТФИ бо нишонаи зерин дастрас мебошад:

<http://pitfi.tj/node/96/>

04-2

**Tajikistan's National
ICH Inventory
List**

MINISTRY OF CULTURE OF THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN
Research Institute of Culture and Information

**NATIONAL INVENTORY LIST OF INTANGIBLE
CULTURAL HERITAGE**

Under supervision of Sharif Komilzoda
Editor-in-Chief Dilshod Rahimi

Dushanbe: «Arzhang»
2018

C017	MEHRGON, <i>Idi hosilot</i>	Traditional old festival of Iranian people, which is celebrated in the autumn. Mehrgon is considered as the harvest holiday of agriculture workers, gardeners, farmers and etc.	2014	Sughd, Khatlon Hisar, Rasht and Zarafshan valleys	Partly Active	1. Раѝимов Д. Љашни Меъргон. Д., 2012. 2. Назраткулов, М. Наврӯзи оламафрӯз ва дигар иднӯи суннати сол. – Д., 2012. 3. Раѝимов Д. Нигоње ба љашнӯи милли ва ойннӯи суннати тољикон. – Д., 2011
C018	SADA	Winter holiday of the ancestors of Tajik, this was revived in the period of independence of Tajikistan. The January 30 is day of Sada celebration. Sada is holiday of fire and inviting the warm days and spring.	2018	All over the country	Viable	1. Назраткулов, М. Наврӯзи оламафрӯз ва дигар иднӯи суннати сол. – Д., 2012. 2. Раѝимов Д. Сада – љашни азѝдрафтаи ниѝгон // Чинори пургул. – Д., 2008.
C019	KHATNASUR <i>khatnatuy</i>	Circumcision ritual and related celebration, which is considered as the family celebration.	2014	All over the country	Viable	1. Хатнасур // Мероси фарњанги ғайримоддӣ дар Тоҷикистон / мураттиб Д. Раѝимов. – Д., 2017. – С.104-106. 2. Ершов Н.Н. «Туйи Гулдор» у костагозских таджиков // Труды АН Тадж. ССР. 1953.

ВАЗОРАТИ ФАРҲАНГИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилоот

MINISTRY OF CULTURE OF THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN

Research Institute of Culture and Information

ФЕҲРИСТИ МИЛЛИИ

МЕРОСИ ФАРҲАНГИ ҒАЙРИМОДД

NATIONAL INVENTORY LIST OF INTANGIBLE

CULTURAL HERITAGE

Зери назари Шариф Комилзода

Мураттиб Дилшод Раҳимӣ

Under supervision of Sharif Komilzoda

Editor-in-Chief Dilshod Rahimi

Душанбе: «Аржанг»

C017	МЕХРҒОН, <i>Иди ҳосилот</i>	Мехргон, Ҷашни қадимаи халқи тоҷик буда, дар он кишоварзону боғдорон ва чорводорону ҳунармандон намунаҳои дастрасу захираҳои худро ба намоиш мегузоранд. Моҳияти ин Ҷашнро шукронаи худованд аз неъмату ҳосили ба даст овардаи аҳли меънат ташкил медиҳад. Меъргон дар замони қадим дар рӯзи 16-уми моҳи Меър барпо мешуд. Дар гузашта суфраҳои меҳргон низ дар ҳар хонадон гузошта мешуд, ки дар он себ, муруд, лимӯ, хӯшаи гандум, ойина, ангур, паллаи тарозу ва гули нилуфар мегузоштанд. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 15-уми октябр рӯзи Ҷашни Меъргон эълон шудааст.	2014	Саросари кишвар	Ҷаҳол	<ol style="list-style-type: none"> 1. Раҷимов Д. Ҷашни Меъргон. Д., 2012. 2. Ёзратқулов, М. Наврӯзи оламафрӯз ва дигар идҳои суннатии сол. – Д., 2012. 3. Раҷимов Д. Нигоҳе ба Ҷашни миллии ва оидиҳои суннатии тоҷикон. – Д., 2011
C018	САДА	Сада Ҷашни зимистонаи ниёғони тоҷикон ба шумор меравад, ки ба муносибати даъвати гармӣ ва оғози қорҳои кишоварзӣ баргузор мешуд. Мардум дар 8-уми Баҳманмоҳ, ки рӯзи Сада буд, шомгоҳон гулҳанҳои бузург афрӯхта, дар атрофаш шодию хурсандиҳои менамуданд. Он дар даврони истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дубора эъё гашт ва 30-юми январ дар кишвар рӯзи Ҷашни Сада эълон шудааст.	2018	Саросари кишвар	Нимҷаҳол	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ёзратқулов, М. Наврӯзи оламафрӯз ва дигар идҳои суннатии сол. – Д., 2012. 2. Раҷимов Д. Сада – Ҷашни азёдрафтаи ниёгон // Чинори пургул. – Д., 2008.